

Landesbibliothek Oldenburg

Digitalisierung von Drucken

**Historia Colloqvii Ieverensis Inter Lutheranos Et
Reformatos Anno clō lō LXXVI. instituti, Ex Idoneis
Monumentis Adornata**

Feustkingius, Johannes Henricus

Servestae, 1707

Prooemium.

urn:nbn:de:gbv:45:1-3394

PROOEMIUM.

QUum exprimendum essem daturus Chalcographo Colloquium, inter Lutheranos & Reformatos, apud Frisiones, Jeveræ institutum, venit mihi in mentem, facturum me operæ pretium, si aliquid præenarrarem. Per molestum vero, atque gravem laborem subii in exquirendis, comportandis, atque concinnandis iis, quæ ad cognoscendam colloquii istius historiam facere videntur. Etenim omnes, qui controversias fidei data operæ evoluerunt, aut de conciliis, synodis, colloquiis & publicis congressibus scripta adornarunt, profundo silentio eandem prætereunt, aut, quæ enarrant, paucis verbis absolvunt: nimirum Jeveræ, jussu Comitum Oldenburgici, Anno c^o l^o LXXVII. fuisse habitum colloquium de re sacramentaria præcipue. Solus Hamelmannus, acerrimi ingenii, & diffusæ lectionis Theologus, sed qui habitu Historici pleraque conscripsit, relictis duobus de rebus Oldenburgicis commentariis, res gestas in hoc negotio tangit, & brevi quodam, ac veluti compendiario itinere demonstrat, nec parvas concertationis istius reliquias conservat: gaudeoque merito, talem tunc extitisse Virum, qui non ma-

a 2 gis

gis Oldenburgenses & Delmenhorstenses, quam Jeverenses res, actaque, literis mandaverit, & ingenii bonitate usque, plus consecutus fuerit, quam alii, præsertim ævo ipsius, arte curaque consequi potuerunt. Cum Hamelmanno, parem industriæ laudem consecutus est Johannes VVigandus, Episcopus Pomezaniensis, cujus imperterriti Viri cum omnia ingenii monumenta posterorum fama memoriaque digna sunt: tum illud præcipue, quod de Sacramentariismo consignavit. In eo enim ut multa alia, ita etiam Synodi Jeverensis acta commendat, & in omnium legentium conspectu ponit, sed, quæ ad expositionem hujus collationis pertinent, plane negligit, nec ejus causas exponit, nec formam & circumstantias declarat. Eadem quoque in eis desidero, quæ de hoc negotio Nicolaus Selneckerus, Theologus tanto severior, quanto cordatior, anno c1o 1o LXXVII. Lipsiæ promulgavit: & confiteor, esse obscuram ubique hujus argumenti historiam, atque tam negligenter traditam, ut ne collocutores quidem nominentur, aut idonee describantur. In tanta rerum penuria, quomæ verterem, ignoravi. Equidem sperabam, fore, ut ex tabulariis Jeverensibus ea acciperem commentaria & diaria, aut alia instrumenta, quibus defectum supplerem, aut egestati meæ subvenirem. Neque erat, cur facile desperarem. Commorabatur enim, fati cujusdam benignitate apud Jeverenses, cum inæstimabili suo Principe,

ejus-

ejusdem Cancellarius, & Minister status intimus, Joh. Ernestus de Schönleben, Vir antiquo natalium splendore, doctrinae copia, religiosa pietate, quae genti huic quasi propria est, & consiliorum gravitate aequae illustris. Hic, ut studia nostra mirifice fovet & tuetur, ita inter infinita, quae eum fevere circumstabant, publica negotia, ad archivum Heri sui se recepit, & quae inusitata Viri benevolentia fuit, in excutiendis istis scriniis, nulli tempori, ac operae nulli pepercit, saltem ut idonea praesidia ex illis reportarem. Sed nihil horum potuit invenire, aut explorare industria Schönlebiana. Quamobrem, ad fragmenta reversus, quae hinc inde dispersa observaveram, collegi, & ex iis sequentem enarrationem adornavi: quae alii tradiderunt, ea meo quasi testimonio muniti, & quae reticuerunt, pertinaci quae potui diligentia, erui & explicavi, neque inimicorum invidiam veritus, nec amicorum gratiam aucupatus. Equidem non semel cogitavi, vel toto hoc scriptiois labore supersedere rectissimum, vel certe nonnulla, quae in nostro scripto de religionis causa enarrantur, reticuisse me, & pressisse silentio, melius esse; ut & nullum in discrimen cum veritatis Lutheranae hostibus veniremus, & cum iis tantum, quos constaret invictam veritatem, & non fucatam pietatem diligere & magnificere, haec differerentur, & recordando quasi ventilarentur. Sed vicit cupiditas mea proferendi in medium & lucem omnia, cum praesertim indies eorum

numerus, ex quibus historiam condidi, minueretur, & bona, vel non mala spes esset, compluribus non modo jucundam, sed utilem quoque fore lectionem scripti istius. Idcirco, propter aliorum vel odium, vel improbitatem, aut contradicendi pruritus hos aut voluptate, aut fructu cognitionis fraudandos esse, non putavimus. Ceterum, exemplar actorum quod subjunxi, eruditi cujusdam Viri gratia, qua me complectitur & fovet, suppeditavit. Quis autem fuerit incertus ille autor, qui breves, sed non proletrias in colloquium annotationes conscripsit, iisdemquem testamentum Christi, contra Japetum, Quantium & Meppelensem propugnavit, mihi certo non constat. Feverensem illum fuisse, qui tempore habiti colloqui vixit, aut rerum Feverensium non ignarum, manifestum est ex illis, quæ manu allevit. Et sunt nonnulla, quæ faciunt, ut suspicer, nec præter rationem, fuisse eundem Gerhardum Honnichium, Ecclesiæ Feverensis Antistitem, Virum longe doctissimum, qui Hamelmanni socius, arduo huic fidei negotio adfuit, ac sacris studiis fundandis tuendisque, fortunas vitamque suam impendit. Quomodo autem Hamelmannus, ecclesiæ hac disceptatione profuerit, & veluti alter quidam Thaddæus, pro fide semel tradita decertaverit, meum non est dicere: aliorum sit statuere & judicare. Mihi hoc unum serena conscientia profiteri licet, nihil hodie a Reformatis in causa sacramentaria nobis opponi, aut a Samuele Strimesio interpolari, quod ille non represserit & debellarit. Qui fidem non habet dictis, Meppelensem & Quantium

cum

cum Strimesio conferat, & eandem semper ludi fabulam, deprehendet, permutatis tantum personis. Sed de his in sequentibus agam, multis id a me studiose efflagitantibus, qui compendiosa lectione Historiam Colloquii Feverensis cognoscere properabant. Quorum ego voluntatem secutus, primum de colloquii Autore: deinde vero, de occasione, de loco, in quo illud institutum: porro, de collocutoribus, processu & causis, disceptationem ejus suadentibus, imo urgentibus: ac tandem, de ejusdem fructu, non ex recepta magis consuetudine, quam ipsius rei necessitate, præfundum esse magnopere censeo. Annuat æternum, præpotensque Numen, & successus instituti exoptatos clementer largiatur.

CAP.

De

COLLOQUII JEVERENSIS

A U T O R E,

J O H A N N E XVI.

COMITE OLDENBURGICO-DELMENHORSTENSI.

§. I.

QUæ, permutata rerum facie, CAROLI WILHELMI, Anhaltinorum Principis, pii & magnanimi, dominatum agnoscit dynastia Jeverensis, illa, temporibus priscis, Frisionum Rustringiaæ sedes & clientela salutabatur. Sed Dynastæ & Capitanei titulum ac honorem, communi populi suffragio, primus in has terras intulit Edo VVimmekenensis, qui fortitudinis documenta eximia in Ostringia & VVangerlandia dederat, ac imperii faciem ita verterat atque immutaverat, ut nullum Frisiaci dominatus vestigium retineret. Post eum nominatur Edo, cognomine Junior, & Christophorus VVimmekenensis, Heros omnibus virtutibus bellicis excellens: qui cum sine liberis masculis, anno cl^o 15 XVII. è vita discesserat, ad stolatum Dynastam, sororem Virginem Mariam, tandem translata est insignis illa dynastia, quam Chytræus Ducatum sæpe nominat, sed VVinkelmannus, eam dynastia superiorem, & Comitatu æqualem, laudat atque extollit.

§. II. Acceptum refertur huic Viragini Mariæ, quicquid fere humanitatis, elegantiaæ & pietatis, in hæc oras
im-